

Twaalf jaar woonde zuster Marianne Goffoël in Irak. Als ze terugdenkt aan de mensen die ze er kende, stokken de woorden in haar keel. De dominicanes is nochtans van geen kleintje vervaard. Sinds haar terugkeer zet ze zich in voor de dialoog tussen christenen en moslims en zopas werd ze benoemd tot voorzitter van de (Franstalige) Interdiocesane Commissie voor de Betrekkingen met de Islam (CIRI).

Lieve Wouters

'Ik kan niet meer naar het tv-journaal kijken'

HET KLOOSTER van de dominicanessen kon niet beter gelegen zijn voor zuster Marianne Goffoël (66). In het hartje van Sint-Joost-ten-Node moet ze niet ver lopen om haar islamitische buur te ontmoeten. Onze fotograaf ondervindt dan ook niet de minste moeite om de zuster te kienen met enkele sympathieke buurtbewoners op de achtergrond. De dominicanes kent hen persoonlijk en vertelt meteen het verhaal van hun eerste ontmoeting.

„Ik was nog maar net terug in België, toen hier op een dag een Turkse jongeman aanbelde. Hij had mijn adres doorgekregen van de paters dominicanen in Istanbul, waar hij geregeld de bibliotheek bezocht. Toen hij hen vertelde dat hij naar Brussel vertrok om zijn vader te bezoeken, krabbelde één van de paters ons adres op een briefje. Zijn verwondering was groot: de Warmoesstraat, daar woonden zijn ouders! Hij kon het dan ook niet laten me op te zoeken. Zo leerde ik ook zijn ouders kennen. We zijn nog steeds goede vrienden.”

Toch is het niet makkelijk om in contact te komen met de buurtbewoners, ondervond Marianne al gauw. Het individualisme lijkt ook bij migranten toegeslagen. „De gastvrijheid van mensen in het Midden-Oosten is legendarisch. Maar als we hier op het einde van de ramadan wenskaarten rondragen, geraken we meestal niet verder dan de voordeur.” Veel werk dus nog aan de winkel.

Als voorzitter van de CIRI wachten zuster Marianne echter andere taken. Deze commissie, die ook een Nederlandstalige tegenhanger heeft, moet de bischoppenconferentie adviseren over kwesties als islam in het katholieke onderwijs, gemengde huwelijken, de verkoop van kerkgebouwen en pastorale gebouwen aan islamitische verenigingen en dergelijke.

– U woonde drie jaar in Algerije en twaalf jaar in Irak. Welke islam leerde u daar kennen?

Toen ik in 1966 in Algerije aankwam, was ik nog heel jong. Van

de islam kende ik weinig of niets. Ook het Arabisch was me toen nog vreemd. De meeste mensen spraken echter Frans, dus vormde de taal geen struikelblok. De moslims die ik leerde kennen waren brave, goede mensen voor wie wederzijds respect geen ijdel woord was. Zo kreeg ik de kans om langzaam in hun wereld in te komen.

In Irak werd ik ondergedompeld in een volledig Irakese zustergemeenschap. Daar had ik zelf voor gekozen. Zat ik tussen andere buitenlandse zusters, dan raakte ik nooit ingeburgerd, dacht ik. Toch zou het religieuze leven in die context niet altijd van een leien dakje lopen. In Rome studeerde ik Arabisch en islamologie bij de witte paters. Zo was ik beter gewapend om in dit Bijbelse land de ontmoeting met de andere aan te gaan.

Ons klooster lag in Mosul, een stad in het noorden waar vandaag vooral Koerden wonen. Toen – ik woonde er van 1970 tot 1983 – leefden sjiieten, soennieten, christenen van alle gezindten, Koerden en jesidi (aanhangers van een sekte die de duivel aanbidt, *n.d.r.*) er vreedzaam samen in grote verscheidenheid. Onder het dictato-

riale regime van Aboe Bakar – Saddam Hoessein was toen nog premier – was iedereen gelijk voor de wet. Tegenstellingen bestonden enkel tussen voor- en tegenstanders van de regerende Baathpartij. Als vreemdeling werd mijn doen en laten streng in de gaten gehouden door de veiligheidsdiensten. Tegen het einde van mijn verblijf in Irak liepen de spanningen op. Wegens de aanhoudende onzekerheid over mijn verblijfspapieren besloot ik naar België terug te keren.

– Hebt u nog contact met de mensen daar?

Vooral met de zusters. Het gaat niet goed met hen. Ook de broeders hebben het heel moeilijk. Het grote antieke klooster in hartje Mosul hebben ze noodgedwongen moeten verlaten. Dagelijks zijn er aanslagen. De zusters zijn naar kleine dorpen in de buurt gestuurd waar het rustiger is. Slechts een handvol bleef in de stad om het gebouw te onderhouden en te bewaken. Ze komen zo weinig mogelijk buiten.

Als ik aan al die mensen denk, die ik er kende... En die bloeiende christelijke gemeenschap... De meesten zijn vertrokken. In 2002

was ik voor het laatst in Irak. Een jaar vóór de Amerikaanse inval kon ik merken dat de islamisering al volop bezig was, een gevolg van de alliantie die Saddam was aangegaan met Saudi-Arabië. In een christelijke wijk in Bagdad, waar de dominicanen al jarenlang een faculteit Theologie hebben, hadden de zusters toen net een vormingshuis gesticht. Daags na de opening vonden ze een briefje in de bus met de niet mis te verstane boodschap: „Bekeer u tot de islam”. De wijk bleek geïnfilteerd door wahabieten, extremisten uit Saudi-Arabië. De meeste Iraki's staan helemaal niet achter al dat geweld.

Ik kan niet meer naar het tv-journaal kijken. Telkens weer moet je vaststellen dat het einde van het christendom in Irak in zicht is. Het is wel duidelijk dat het christelijke patrimonium niet zal worden gerespecteerd zodra de laatste sterkhouders weg zijn.

– Kort na uw terugkeer naar België werd u actief in het centrum El-Kalima in Brussel, dat dit jaar zijn dertigste verjaardag viert. Hoe zag u de relaties met de islam bij ons evolueren?

In de jaren 1980 waren onze activiteiten vooral gericht op de specifieke noden van migranten.

De moslims van toen waren veelal migranten van de eerste generatie. Ze stelden weinig vragen over hun geloof, stonden nog niet zozeer onder de invloed van de westerse geseculariseerde samenleving. We hadden toen vooral goede contacten met soefi-moslims, een veeleer mystieke beweging in de islam die openstaat voor dialoog.

De tweede generatie moslims maakte een identiteitscrisis door. De uitbouw van een betere organisatie van de islam in ons land, met de bouw van moskeeën en het ontstaan van verenigingen, bracht soelaas. Vandaag zien we dat ook

meer fundamentalistisch ingestelde moslims – niet de integristen en extremisten, maar moslims die de Koran letterlijk interpreteren zonder daarom geweld te prediken – zich openen voor de dialoog. Bij de jongeren zien we een tendens om zich te affirmeren in die gelovige identiteit. Het dragen van de hoofddoek is daar een teken van, en naar mijn mening een noodzakelijke fase. Jongeren mogen radicaal zijn. Ook jonge christenen vertonen soms die neiging. Dat komt omdat ze zich met hun overtuiging niet meer gedragen weten door de samenleving.

– Ziet u tekenen van het ontstaan van een Europese islam?

Almaar meer moslims zijn zich ervan bewust dat het nodig is te evolueren van een sterk door de Arabische samenleving getekende beleving van de islam naar een interpretatie die beter aansluit bij de Europese. Het is nog een lange weg, maar de eerste stappen zijn gezet.

© Herman Ricour